

Länsstyrelsen
Värmland

Bevarandeplan för Natura 2000-området

SE0610197 Tippatjärnarna

Natura 2000

Natura 2000 är ett nätverk av utpekade områden med höga naturvärden inom EU. Målet med nätverket är att hejda utrotningen av vilda djur och växter och hindra att deras livsmiljöer förstörs. Nätverket är en av hörnstenarna i EU:s arbete med att bevara biologisk mångfald. Alla medlemsländer har ansvar att peka ut representativa områden för fåglar som är angivna i EUs fågeldirektiv (SPA) och för naturtyper och arter som är angivna i EU:s art- och habitatdirektiv (SCI/SAC). Genom utpekandet åtar sig länderna att långsiktigt bevara de utpekade naturvärdena i områdena. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000-område ska Länsstyrelsen ta fram en bevarandeplan. I några fall där Natura 2000-området också är naturreservat skrivs en kombinerad bevarandeplan och skötselplan. Bevarandeplanen ska innehålla en beskrivning av området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras. Bevarandemålen formuleras utifrån de förutsättningar som de utpekade arterna och naturtyperna behöver för att de ska ha gynnsamt bevarandetillstånd i området. Hot mot Natura 2000-områdets arter och naturtyper samt behov av bevarandeåtgärder, t.ex. skydd eller skötsel, ska också beskrivas. Informationen ska ligga till grund för förvaltning och tillståndsprövning enligt miljöbalken.

I bevarandeplanen redovisas gränser, naturtyper och arter enligt bästa tillgängliga kunskap. Uppgifterna skiljer sig i vissa fall från vad som är beslutat av regeringen och kommer av Länsstyrelsen i dessa fall att föreslås som ändringar till regeringen vid nästa revideringstillfälle. Förvaltning och tillståndsprövning ska utgå från den verkliga förekomsten av naturtyper och arter, varför det är nödvändigt att bevarandeplanen redovisar denna, även om uppgifterna inte har hunnit beslutas av regeringen.

Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen som är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Den ska tas fram och hållas aktuell i dialog med berörda intressenter och det är värdefullt om den som har ny information kontaktar Länsstyrelsen. Bevarandeplanen är i sig inte ett juridiskt bindande dokument varför formell reglering av skydd eller skötsel kan behövas t.ex. i form av beslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som råder vid åtgärder eller verksamheter inom ett Natura 2000-område.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd kan även krävas för åtgärder utanför Natura 2000-området om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Inför en ansökan ska ett samråd hållas med Länsstyrelsen angående utformningen av tillståndsansökan och tillhörande miljökonsekvensbeskrivning. Eftersom det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som kräver tillstånd rekommenderas en tidig kontakt med Länsstyrelsen. Vid skogsbruksåtgärder hålls initialt ett samråd med Skogsstyrelsen. Information om Natura 2000 finns också på Länsstyrelsens webbsida eller genom kontakt med Länsstyrelsens enhet för naturvård på telefonnummer 010-224 70 00.

Foto: Länsstyrelsen Värmland

Överst vänster: violettkantad guldvinge, Dan Mangsbo - överst mitten: silvertärnor (D.M.) - överst höger: långskägg (D.M.)
nedtill vänster: vattendrag (D.M.) - nedtill höger: skog, Anders Tedeholm ©

Länsstyrelsen
Värmland

Bevarandeplan för Natura 2000-området SE0610197 Tippetjärnarna

Kommun: Hagfors

Områdets totala areal: 12,1 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen: 2017-11-02

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2017-12-29

Markägarförhållanden:

Privat.

Regeringsbeslut, historik:

SPA: Nej, pSCI: 2002-01-01, SCI: 2005-01-01, SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut
M2010/4648/Nm

Naturtyper och arter som ska bevaras i området:

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet:

3160 - Myrsjöar

7140 - Öppna mossar och kärr

9010 - Taiga

1166 - Större vattensalamander, *Triturus cristatus*

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Prioriterade bevarandevärden:

Det främsta bevarandesyftet med detta område är att bevara naturtyperna 3160 Myrsjöar, 9010 Taiga och 7140 Öppna mossar och kärr samt arten 1166 Större vattensalamander. Naturtyperna utgör tillsammans livsmiljö för större vattensalamander under hela dess livscykel.

Motivering:

Tippetjärnarna har ett lugnt och ostört läge mellan Tippaberget i väster och Slåttmyren i öster. Den norra tjärnen har alla för salamandertjärnar typiska attribut som gungflymattor, omgivande

tallsumpskog, hög grad av solexponering och gott om gångar och håligheter i omgivande miljö. Skogsmarken runt södra Tippatjärnen är skyddsvärd inte bara för att den utgör livsmiljö för salamandern, utan också för att den bland annat hyser mycket död ved och gamla träd av varierande träslag.

Prioriterade åtgärder:

Säkerställa att naturlig hydrologi upprätthålls för bevarande av samtliga naturtyper i området. Säkerställa att naturlig hydrokemi upprätthålls med avseende på myrsjöarna och den öppna myrmarken. Fri utveckling ska råda för skogen med undantag för åtgärder som ska främja livsmiljön för större vattensalamander. Det innebär att solinstrålning i sektorn SO-SV ska främjas, att förekomst av död ved på marken ska säkras och att inslag av löv ska bibehållas. Vidare ska naturvårdsbränning inte användas som skötselmetod inom 200 meter från myrsjöarna.

Beskrivning av området

Tippatjärnarna är belägna ungefär 10 km väster om Ekshärad. De har ett lugnt och ostört läge mellan Tippaberget i väster och Slättmyren i öster, relativt långt från bilväg. Den norra tjärnen har egenskaper som gör den till gynnsam lekplats och uppväxtområde för den utpekade större vattensalamandern: hög grad av solexponering, fiskfritt vatten, gungflymattor och omgivande tallsumpskog. Mellan de två tjärnarna finns öppen myrmark med enstaka småtall i kanterna. Den södra tjärnen är ovanligt stor och har mer direkt fast landkontakt än vad som vanligt är fallet. Abborre finns i tjärnen, varför den inte är lämplig lekplats för den större vattensalamandern. Landområdena i anslutning till den södra tjärnen är dock mycket lämpliga livsmiljöer för arten. Blandsumpskogen strax norr om södra Tippatjärnen är skiktad och innehåller gott om lågor och rakor. Lövandelen uppskattas till 25% , bland annat klibbal, och det finns gott om skrymslen och hålör i detta område. Öster om södra tjärnen fanns tidigare ett större område med barrnaturskog (> 100 år) utanför Natura 2000-området vilket avverkades säsong 2008-2009. Närmast tjärnen, inom Natura 2000-området, har en del av gammelskogsområdet, utpekad taiga, lämnats kvar. Där finns måttligt-rikt inslag av lågor i varmt läge, spridda brandstubbar, mindre inslag av björk och enstaka aspar. Området är delvis också mycket blockrikt. Även detta område är lämplig livsmiljö för den större vattensalamandern. Marken utanför gränsen i öst och sydväst består av kalhygge. Totalt utgörs naturtyperna i Natura 2000-området av 2,6 ha myrsjöar, 3,63 ha taiga och 0,6 ha öppna mossar och kärr.

Vad kan påverka negativt

Se negativ påverkan för respektive naturtyp och art.

Bevarandeåtgärder

Följande bestämmelser och åtgärder bidrar på olika sätt till att utpekade naturtyper och/eller arter uppnår och bibehåller gynnsamt bevarandetillstånd i Natura 2000-området.

Gällande regelverk 2017:

- Svenska Natura 2000-områden utgör riksintressen enligt 4 kap. 8 § miljöbalken.
- Enligt första stycket i 7 kap 28 a § miljöbalken krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd enligt första stycket krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av det berörda området. Innan en tillståndsansökan lämnas in ska samråd hållas med Länsstyrelsen m.fl. (enligt 6 kap 4 § miljöbalken).
- Med stöd av 26 kap. 9 § miljöbalken får tillsynsmyndigheten i det enskilda fallet besluta om de förelägganden och förbud som behövs för att miljöbalken samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av miljöbalken ska följas.

- För markavvattning råder tillståndsplikt enligt 11 kap. miljöbalken.
- Strandskyddet omfattar land- och vattenområden inom 100 meter från strandlinjen vid normalt medelvattenstånd enligt 7 kap. 14 § miljöbalken.
- Fiskeriverkets föreskrifter (FIFS 2011:13) innebär krav på tillstånd för utsättning av fisk och vattenlevande kräft- och blötdjur.
- Myndigheter och kommuner ska enligt 5 kap. 3 § miljöbalken ansvara för att miljö kvalitetsnormer för vatten följs.
- Vattenmyndighetens åtgärdsprogram för Västerhavets vattendistrikt (enligt Förordning 2004:660 om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön).
- Anmälningssplikt eller tillståndsplikt för vattenverksamhet råder enligt 11 kap. miljöbalken.
- Större vattensalamander är fridlyst enligt artskyddsförordningen (2007:845).

Övriga bevarandeåtgärder:

Gemensamt för åtgärder i Natura 2000-området gäller att hänsyn ska tas till myrsjöarna och landmiljön närmast dessa för bevarandet av större vattensalamander. Upprätthållande av naturlig hydrologi och god vattenkvalitet ska säkerställas för bevarandet av myrsjöarna och den öppna myren men också för bevarandet av myrsjöarna i egenskap av livsmiljö för större vattensalamander. Naturlig hydrologi ska säkerställas också med avseende på naturtypen taiga. Vidare ska fri utveckling av skogen råda för bevarandet av naturtypen taiga, med undantag för åtgärder som främjar bevarandet av större vattensalamander. Det innebär att en hög och varaktig solinstrålning i sektorn SO-SV ska främjas, att förekomst av död ved på marken ska säkras och att inslag av löv ska bibehållas. Naturvårdsbränning ska inte användas som skötselmetod inom 200 meter från myrsjöarna.

Det finns ett åtgärdsprogram för större vattensalamander och dess livsmiljöer gällande perioden 2006-2010.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000 - naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet:

3160 - Myrsjöar

Areal: 2,59 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Myrsjöar är naturliga sjöar och småvatten med relativt näringsfattigt vatten brunfärgat av torv eller humusämnen och ett naturligt lågt pH på grund av påverkan från humussyror. Vegetationen är gles och ofta bestående av flytbladsväxter och akvatiska mossor. Stränderna är i huvudsak organogena med myrvegetation, gles starr och flytande vitmossebestånd som i regel bildar gungflyn. Naturtypen omfattar förutom sjön även stranden upp till medelhögvattenlinjen. Myrsjöar är normalt relativt små, ofta mindre än 10 ha och sällan över 50 ha. De förekommer i hela landet, framför allt på organogena och näringsfattiga jordar i myrrika områden samt i skogslandskapet.

För lokal förekomst se områdesbeskrivning.

För att den ingående naturtypen 3160 Myrsjöar ska uppnå och bibehålla gynnsamt bevarandetillstånd på lång sikt bör nedanstående förutsättningar uppfyllas:

- Opåverkad hydrologi (ej reglerad, rensad eller dikad sedan lång tid).
- God vattenkvalitet med avseende på näringsämnen, miljögifter och grumlande ämnen. Vattnet ska vara naturligt näringsfattigt, humusrikt och svagt surt.
- Frånvaro av främmande arter eller fiskstammar.
- Konnektivitet (koppling till andra vattenmiljöer) inom och utanför vattensystemet.
- Skoglig kontinuitet i närmast anslutande skog.
- Typiska arter ska inte minska påtagligt.

Bevarandemål

Arealen myrsjöar (3160) ska vara minst 2,59 ha. Myrsjön och dess närmaste omgivning ska vara opåverkad från mänskliga ingrepp som dikning eller andra ingrepp som påverkar sjöns hydrologi eller hydrokemi. Strandvegetationen ska bestå av naturlig myrvegetation och örörd strandskog. Halten av näringsämnen i sjön ska vara naturligt låg och sjön ska vara naturligt lågproduktiv. Vattnet är påverkat av humussyror, naturligt surt och vanligtvis brunfärgat. Förekomst av typiska arter och karaktärsarter ska vara allmän. Främmande arter ska vare sig förekomma i strandzonen eller i vattnet.

Negativ påverkan

Faktorer som utgör eller kan utgöra hot mot naturtypen:

- Dikning av omgivande våtmark och gungfly, vilket kan påverka sjöns hydrologi och hydrokemi samt den naturliga strandvegetationen negativt.
- Skogsbruk i närområdet: avverkning av strandskog kan förändra hydrologi, lokalklimat och struktur i strandzonen. Vidare kan skogsbruk medföra ökad näringstillförsel och leda till igenväxning av kringliggande öppen myr.
- Försämrad vattenkvalitet med avseende på försurning, övergödning och miljögifter.
- Kalkning av omgivande våtmarker förändrar de fysiska och kemiska förutsättningarna för strandmiljöernas naturligt förekommande arter.
- Kalkning av naturligt sura (icke antropogent försurade) tillflöden och sjöar påverkar förutsättningarna för de arter som är anpassade till naturligt sura förhållanden.
- Reglering som påverkar naturliga vattennivåer och fluktuationer. Överdämning och/eller låga vattenstånd kan leda till erosion, försumpning och/eller igenväxning i strandzonen.

- Utsättning av främmande arter eller fiskstammar kan ändra konkurrensförhållanden, medföra smittspridning och/ eller orsaka genetisk kontaminering.
- Exploatering av strandområdet är inte förenligt med att upprätthålla naturliga strandmiljöer.
- Utsläpp av föroreningar från punktkälla , t.ex. avlopp, täkt eller annan verksamhet riskerar att försämra vattenkvaliteten.
- Infrastrukturanläggningar kan orsaka grumling och utsläpp av miljöfarliga ämnen i diken och vattendrag uppströms.
- Broar och vägtrummor över in- och utflöden kan orsaka vandringshinder.

Bevarandetillstånd

Myrsjöarnas hydrologi och hydrokemi kan ha påverkats av skogsavverkningen öster och sydväst om området, troligtvis genom ökad ytavrinning och ämnestransport samt höjd grundvattennivå initialt. Trots bevarad skog i anslutning till sjöarna har mikroklimatet förmodligen påverkats av avverkningen i och utanför området. Data för förekomst av typiska arter saknas. Då någon bedömning av naturtypen i fält inte gjorts sedan avverkningen 2008-2009 bedöms bevarandetillståndet som oklart.

7140 - Öppna mossar och kärr

Areal: 0,63 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Naturtypen är mycket varierad och omfattar ombrotrofa och minerotrofa, fattiga till intermediära, öppna eller glest trädbevuxna myrar med en kron-täckning mindre än 30 %. De myrtyper eller myrelement som inkluderas är plana eller svagt välvda mossar och tillhörande laggkärr, nordlig mosse, plana (topogena) och sluttande (soligena) kärr samt torvbildande mader (sumpkärr). Torvtäcket är normalt minst 30 cm djupt, men kan vara tunnare i unga myrar. Gungflyn, mjukmattegolvs med vanligen mossrik vegetation som flyter på vatten eller lös gyttja ingår också. Morfologiska strukturer i torven är sällsynt och utgörs i så fall av mindre tuvbildningar. Naturtypen indelas i två undergrupper; svagt välvda mossar samt kärr och gungflyn. Myrens hydrologi och hydrokemi är inte starkt generellt påverkad av antropogena ingrepp, dock kan mindre, reversibla, ingrepp som orsakat lokal störning finnas i begränsade delar av myren. Slätter kan ha bedrivits under lång tid.

För lokal förekomst se områdesbeskrivning.

För att den ingående naturtypen 7140 öppna mossar och kärr ska uppnå och bibehålla gynnsamt bevarandetilstånd på lång sikt bör nedanstående förutsättningar uppfyllas:

- Intakta hydrologiska förhållanden och opåverkad hydrokemi.
- Endast torvoxidation orsakad av naturliga förändringar.
- Typiska arter ska inte minska påtagligt.

Bevarandemål

Arealen av öppna mossar och kärr (7140) ska vara minst 0,63 hektar. Våtmarkens hydrologi ska vara ostörd och det ska inte finnas några avvattande eller tillrinnande diken eller körspår som medför negativ påverkan. Grundvattenytan ska variera naturligt och vara hög under större delen av året. Torvbildning ska ske aktivt i myren. De öppna mossarna och kärren kan variera mellan att vara helt öppna till att ha en krontäckning på upp till 30 %. Vegetationen ska vara karakteristisk för naturtypen och domineras av vitmossor. Hydrokemin ska inte ha betydande antropogen påverkan. Igenväxningsvegetation ska inte förekomma eller endast förekomma i begränsad utsträckning. Det ska finnas typiska arter inom följande grupper: kärlväxter (tämligen allmän) och mossor (allmän-riklig).

Negativ påverkan

Faktorer som utgör eller kan utgöra hot mot naturtypen:

- Skogsbruk i närområdet; avverkning av fastmarksholmar och buffertzoner förändrar hydrologi, lokalklimat och struktur i övergångszonen mellan myren och fast mark. Avverkning av närliggande fastmarksskog kan också orsaka läckage av näringsämnen till myren.
- Våtdeposition av kväveföreningar med effekten att vitmossor minskar och ersätts av gräs, buskar och träd varvid vegetationens sammansättning förändras.
- Exploatering (anläggningar etc.). Anläggning av skogsbilvägar över eller i närheten av naturtypen kan förutom påverkan på den fysiska miljön påverka hydrologin och/eller hydrokemin.
- Brytning av torv.
- Spridning av kalk, aska eller gödande ämnen kan ge vegetationsförändringar i myren. Även spridning i intilliggande områden av sådana ämnen kan genom luftburen deposition eller tillrinning medföra negativa konsekvenser för naturtypen.
- Dikning och andra typer av markavvattande åtgärder samt dämning påverkar hydrologin och hydrokemin med effekter såsom uttorkning och därmed ökad torvoxidation samt konsekvenser

på igenväxningshastighet, erosion, vegetationssammansättning och torvbildning.

Bevarandetillstånd

Naturtypen öppna mossar och kärr kan ha påverkats av skogsavverkningen öster och sydväst om området, genom förändrad hydrologi och möjligtvis förändrad hydrokemi. Data för förekomst av typiska arter saknas. Naturtypen bedömdes 2010 i fält, efter skogsavverkningen, som fullgod Natura-naturtyp. Trots viss påverkan på hydrologi och hydrokemi bedöms bevarandetillståndet som gynnsamt.

9010 - Taiga

Areal: 3,97 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 3,63 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Naturtypen förekommer i boreal-boreonemoral zon till övervägande del på surare och näringsfattig mark på moräner eller glacifluviala sediment, men även skogar på basisk och näringsrik mark kan ingå. Skogen innefattar i typfallet produktiv skogsmark. Trädskiktets krontäckningsgrad är normalt 30-100% och utgörs av gran, tall, björk, asp, rönn och sälg. Små inslag av andra inhemska trädslag kan förekomma. Naturtypen innefattar även brandfält och stormfällningar som då kan innebära en lägre krontäckning. Skogen ska vara, eller i en relativt nära framtid kunna bli naturskog eller likna naturskog med avseende på egenskaper och strukturer. Den kan ha påverkats av t.ex. plockhuggning, bete eller naturlig störning. Skogen ska vara i ett sent eller i ett relativt sent successionsstadium. Det ska finnas gamla träd och död ved och en kontinuitet för de aktuella trädslagen. Om naturliga störningsprocesser eller skötselåtgärder, huvudsakligen brand/naturvårdsbränning, i syfte att imitera sådana har påverkat området kan även områden i yngre successionsstadier ingå om de utgör ett väsentligt värdehöjande komplement. Egenskaper och strukturer som är typiska för naturskog finns normalt även i yngre successionsstadier. Skogens hydrologi ska inte vara under stark generell påverkan från markavvattning. Näringskrävande örter finns endast undantagsvis. Naturtypen hyser vanligtvis en mängd rödlistade arter som gynnas av lång skoglig kontinuitet, gamla träd, död ved eller brandfält och successionsstadier efter brand.

För lokal förekomst se områdesbeskrivning. Vid skrivbordsgranskning av ortofoto över naturtypen taiga (9010) i området har avverkning av naturtypen konstaterats. Arealen taiga (9010) föreslås ändras till 3,63 ha. Ändringen kommer att rapporteras in till regeringen vid nästa revideringstillfälle.

För att den ingående naturtypen 9010 Taiga ska uppnå och bibehålla gynnsamt bevarandetilstånd på lång sikt bör nedanstående förutsättningar uppfyllas:

- Skogen lämnas för fri utveckling där naturvärdena utvecklas genom naturlig dynamik.
- Förekomst av naturliga störningar så som brand, stormfällningar, översvämningar och insektsangrepp.
- Upprätthållande och återställande av naturlig hydrologi.
- Typiska arter ska inte minska påtagligt.

Bevarandemål

Arealen av Taiga (9010) ska vara minst 3,63 hektar. Småskaliga naturliga processer, som t.ex. trädens föryngring, åldrande och avdöende samt omkullfallna träd och luckbildning ska påverka dynamik och struktur. Naturlig hydrologi som skapar markfuktighet ska påverka dynamik och struktur. Skogens dynamik och struktur ska även påverkas av naturliga störningar så som stormfällningar, brand, översvämningar och insektsangrepp. Skogen ska bestå av olika trädarter till följd av naturlig störningsdynamik och succession. Skog med högre krontäckning ska utvecklas och barrträd ska kunna dominera i sena successionsstadier. Strukturer/substrat i form av gamla träd och död ved i olika former inklusive levande träd med döda träddeklar ska finnas i allmän-riklig utsträckning. Främmande trädarter ska inte finnas i området. Typiska arter som gynnas av skoglig kontinuitet ska förekomma.

Negativ påverkan

Faktorer som utgör eller kan utgöra hot mot naturtypen:

- Avverkning i olika former som reducerar förekomsten av lämpliga strukturer. Sådana

åtgärder i intilliggande områden kan även de vara skadliga genom att de påverkar hydrologi och lokalklimat i områden med denna naturtyp.

- Brist på dynamiska krafter såsom brand, ras och översvämning.
- Produktionshöjande åtgärder såsom gödsling, markberedning och dikning som även påverkar hydrologin.
- Markskador. Förutom den mekaniska skadan kan hydrologin påverkas och naturmiljön förändras.
- Konkurrens från främmande trädslag.
- Exploatering av området i olika former.
- Fragmentering, t.ex. skogsbilvägar som kan isolera organismpopulationer.
- Betestryck från klövvilt som kan påverka lövträdsföryngringen.
- Nedfall av kväveföreningar med effekten att de är skadliga för svampar och lavar, samtidigt som de kan vara gödande och ge förändringar i vegetationen.

Bevarandetillstånd

Naturtypen taiga, som finns öster om södra tjärnen, har påverkats av kalhuggning inom natura 2000-området och i direkt anslutning till områdets gränser. Hydrologin och lokalklimatet har förändrats. Den 20-50 meter breda skogen inom området har naturskogskaraktär med över 100 år gamla träd, 10 % lövinslag, måttligt-rikligt inslag med torrträd och lågor samt spridda brandstubbar. Data för förekomst av typiska arter saknas. Skogen har bedömts som icke fullgod Natura-naturtyp. Bevarandetillståndet bedöms som icke gynnsamt.

1166 - Större vattensalamander, *Triturus cristatus*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Större vattensalamander leker på våren i små till medelstora, permanenta vattensamlingar, som kan vara gårds- och branddammar, grusgropar, lertäkter, naturliga kärr, hållkar, avsnörda kustvikar eller skogstjärnar. Det är ovanligt att vattnen är mindre än 10 meter i diameter och grundare än 0,5 meter. Att vattnet är permanent är viktigt för den långa larvutvecklingen. Större vattensalamander är snäv i val av lekmiljö. Ofta finner man den i dammar utan att reproduktion förekommer där. Dessa lokaler verkar endast användas som tillfälliga rastlokaler. Lekvattnen bör vara fisk- och kräftfria eftersom larverna är utsatta för en kraftig predation från dessa djurgrupper. Frånvaron av fisk innebär också att det finns ett rikt utbud av lämplig föda (rygggradslösa djur). Flertalet av de svenska lekvattnen har hög mångfald av rygggradslösa djur och ofta även av vattenväxter som t.ex. olika arter av förgätmigej, *Myosotis* spp., nate, *Potamogeton* spp., och igelknopp, *Sparganium* spp. Lekvattnen bör vara solbelysta så att de blir isfria tidigt på våren och håller en hög temperatur långt in på hösten. Svala och skuggade vatten med låga pH-värden (under 5,0) eller höga koncentrationer av kväve (över 0,13 mg nitrat/l; över 0,25 mg ammonium/l) tycks undvikas i reproduktionssammanhang. I bland annat Värmlands skogsbygder förekommer arten i dystrofa tjärnar som delvis omges av vitmossegungfly samt äldre grandominerad skog med lövinslag. Med undantag för lek- och larvperioden lever större vattensalamander på land. Djuren håller till under murkna trädstammar och stubbar, i smågnagargångar, under mossbeklädda stenar och i blockterräng, vanligen i fuktig huvudsakligen lövdominerad skog, men påträffas sällsynt även på öppen mark som t.ex. i fuktiga hagar med högvuxet gräs eller på vägar under vandring.

Vid inventering 1991 fångades två honor av större vattensalamander i södra Tippetjärn, vilket då angavs var det första återfyndet på 50 år. I den norra gjordes inga fynd vid samma tillfälle. Vid basinventering 2010 gjordes inga fynd i någon av sjöarna, inte heller vid den senaste inventeringen 2012.

För att den ingående arten 1166 Större vattensalamander ska uppnå och bibehålla gynnsamt bevarandetilstånd på lång sikt bör nedanstående förutsättningar uppfyllas:

- Permanent vattensamling.
- Naturliga omgivningar med intakta strandvåtmarker och strandskog.
- Tillgången på lövträd/lövdominerad skog ska vara god i lekvattnets närområde.
- Fisk- och kräftfritt vatten.
- Solexponering så att lekvattnen blir isfria tidigt på våren och håller en hög temperatur långt in på hösten.
- Landmiljön skall vara rik på håligheter, t ex smågnagargångar, håligheter under stenblock, murkna trädstammar eller stubbar.

Bevarandemål

Arealen myrsjöar där arten större vattensalamander (1166) leker ska vara minst 2,59 hektar. Arten ska förekomma i området. Vattensamlingarna som utgör lekplats och uppväxtområde för arten ska vara permanenta. Lekvattnet ska vara solexponerat i sådan grad att det blir isfritt tidigt på våren och håller hög temperatur långt in på hösten. Vattnet ska vara fritt från fisk, kräftor och främmande arter. pH ska vara gynnsamt (över 5). Vattnet ska inte vara övergött eftersom syrefattiga förhållanden då kan uppstå och påverka ägg- och larvutveckling hos arten negativt. Lekvattnets hydrologi ska vara opåverkad. Landmiljön ska vara rik på håligheter t.ex. gnagargångar och små håligheter under stenblock, murkna trädstammar eller stubbar.

Negativ påverkan

Faktorer som utgör eller kan utgöra hot mot arten:

- Habitatförstöring genom ändrad hydrologi. Leklokaler kan försvinna genom dikning och dränering.
 - Arten är känslig för avverkning av gammal lövdominerad skog.
 - Arten försvinner ofta när pH understiger 5,0.
 - Övergödning kan bidra till perioder av syrebrist vilket har en negativ inverkan för överlevnaden av ägg och larver.
 - Höga nitrithalter eller låg alkalinitet medför att lekvatten blir obrukbara för arten.
 - Inplantering av fisk och kräftor medför starkt försämrade nyrekrytering.
 - Barrskogsplantering eller igenväxning runt annars lämpliga lekvatten medför bl.a. beskuggning som fördröjer eller omintetgör överlevnadsmöjligheterna för larverna.
 - Habitatbrist och fragmentering är ett problem då arten har en begränsad spridningsförmåga.
- Goda förutsättningar för långsiktig överlevnad nås först vid dammtätheter närmare 4 dammar/km². Mycket pekar på att den större vattensalamandern kräver fungerande metapopulationsdynamik för långsiktig överlevnad i ett givet område.

Bevarandetillstånd

Större vattensalamander har aldrig observerats i den norra sjön och har inte observerats i den södra sjön sedan 1991. Uteblivna fynd vid inventering i den norra sjön skulle kunna bero på slump eftersom den bedöms vara gynnsam livsmiljö för större vattensalamander. Också landmiljöerna runt de båda sjöarna bedöms som gynnsamma för arten. I den södra sjön förekommer abborre som kan predera på den större vattensalamanderns ägg och larver, varför sjön inte utgör lämplig livsmiljö för arten. Sammantaget bedöms bevarandetillståndet för större vattensalamander som icke gynnsamt.

Dokumentation

Följande underlag har använts vid sammanställningen av bevarandeplanen:

Bengtsson, J. 2007. Större vattensalamander. GIS-skikt. Opublicerat.

Länsstyrelsen i Värmlands län. 2006. Bevarandeplan för Natura 2000-området SE0610197 Tippetjärnarna. Fastställd 2006-03-15.

Länsstyrelsen i Värmlands län. 2012. Regional miljöövervakning- större vattensalamander.

Länsstyrelsen i Värmlands län. 2016. Basinventering inklusive kompletterande inventeringar, bedömningar och kvalitetssäkring av Natura 2000-områden. Opublicerat.

Markusson, K. 1991. Större vattensalamandern, *Triturus cristatus* (Laurenti), i Ekshärads och N. Ny socknar i Värmland: utbredning, biotopval och hotsituation. Rapport 208:1991. Stöllet. Klarälvdalens folkhögskola.

Naturvårdsverket. 2007. Åtgärdsprogram för bevarande av större vattensalamander. Rapport 5636. Stockholm.

Naturvårdsverket. 2011. Art- och naturtypsvisa vägledningar. 1166 Större vattensalamander, 3160 Myrsjöar, 7140 Öppna mossar och kärr. www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledningar/Skyddade-omraden/Natura-2000/ [2016-10-19]

Naturvårdsverket. 2012. Art- och naturtypsvisa vägledningar. 9010 Taiga.

www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledningar/Skyddade-omraden/Natura-2000/ [2016-10-19]

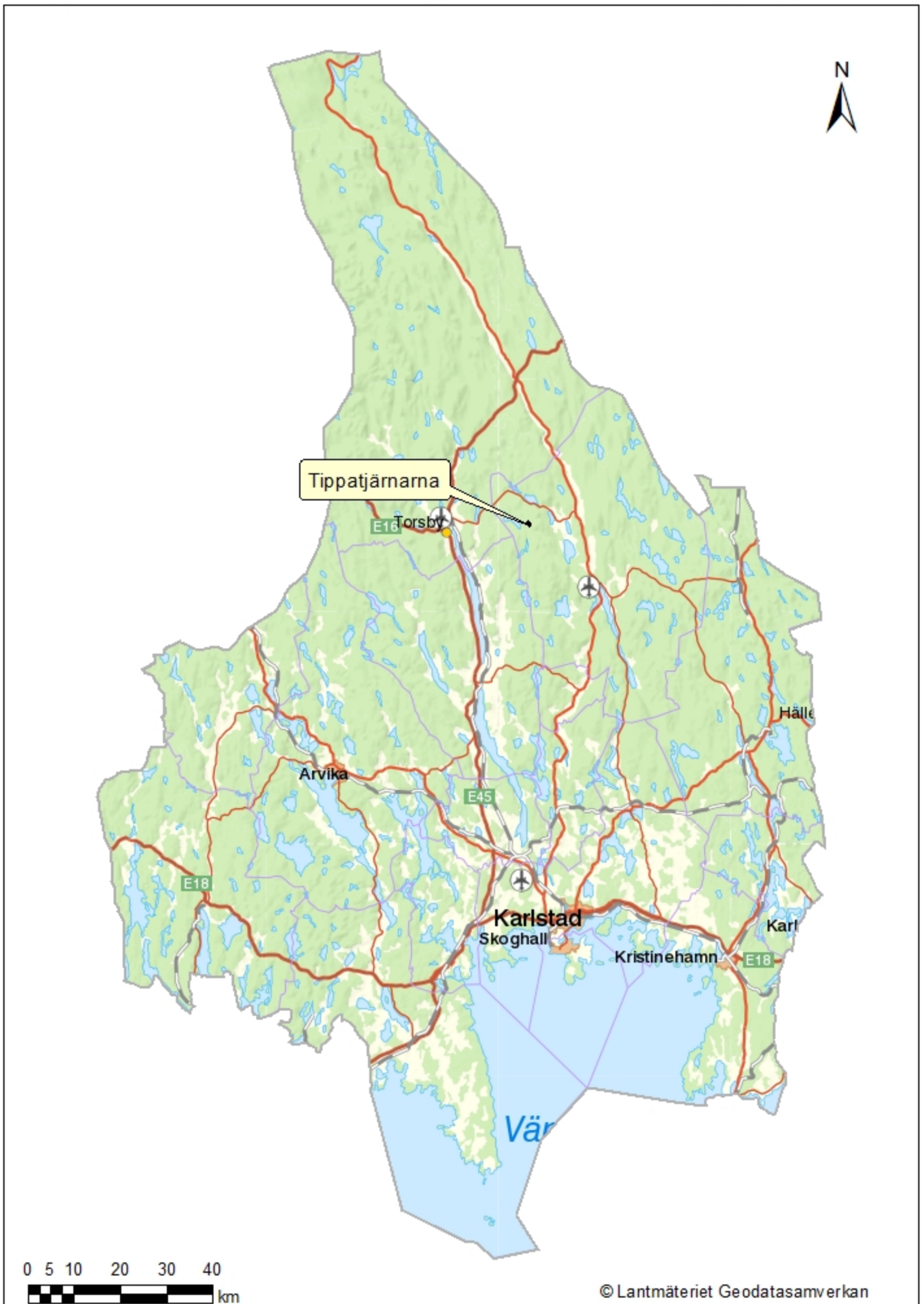
Naturvårdsverket. 2016. Kartverktyget skyddad natur. <http://skyddadnatur.naturvardsverket.se/> [2016-10-19]

- Niesel, J. & Berglind, S-Å. 2003. Habitat och hotsituation för större vattensalamander (*Triturus Cristatus*) - sammanställning och utvärdering av inventeringar i Värmlands län 1991-2003. Rapport 2003:16. Länsstyrelsen i Värmlands län.

Bilagor

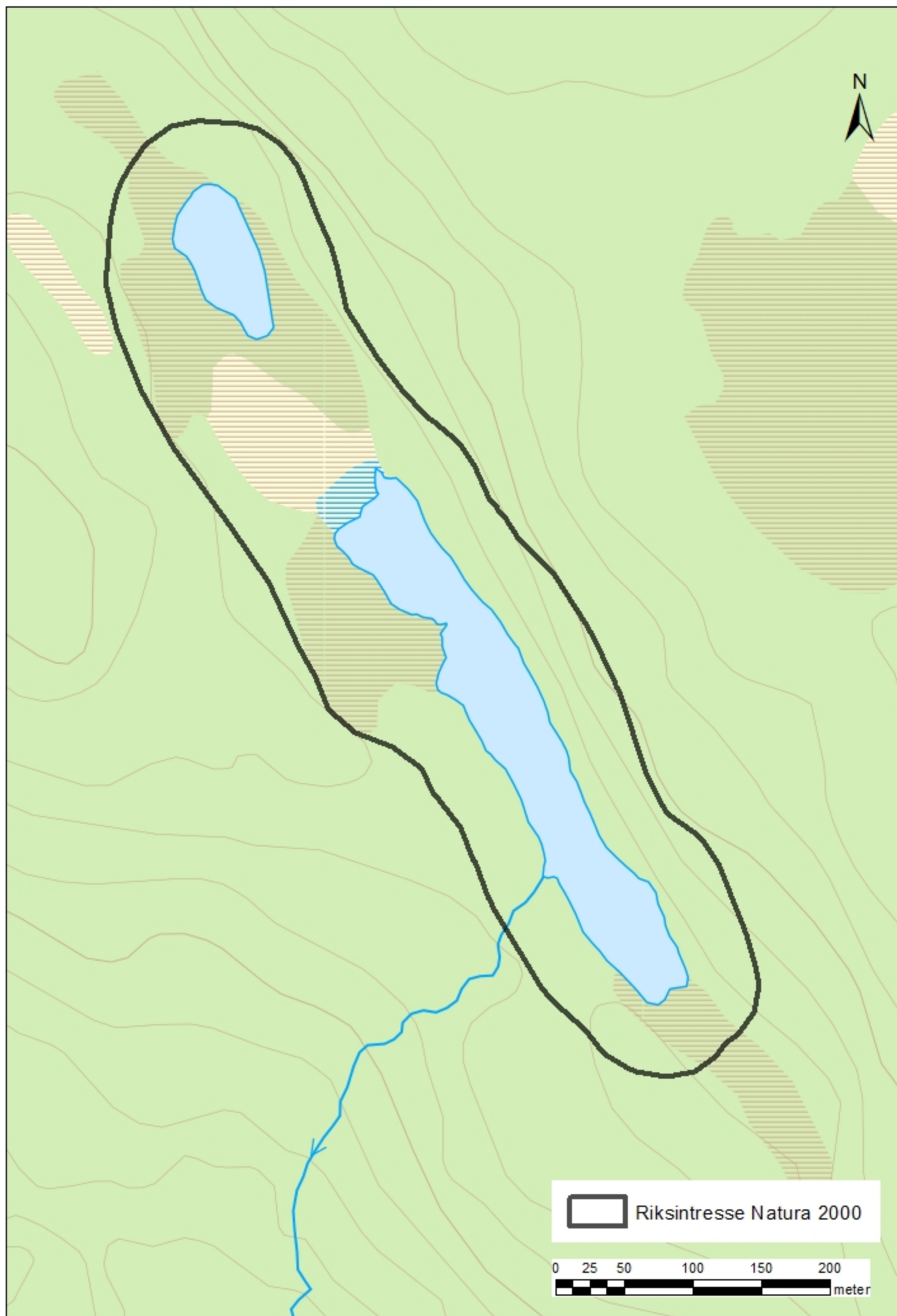
1. Översiktskarta
2. Karta över Natura 2000-områdets avgränsning
3. Naturtypskarta

Bilaga 1. Översiktskarta med markering för Natura 2000-området Tippatjärnarna

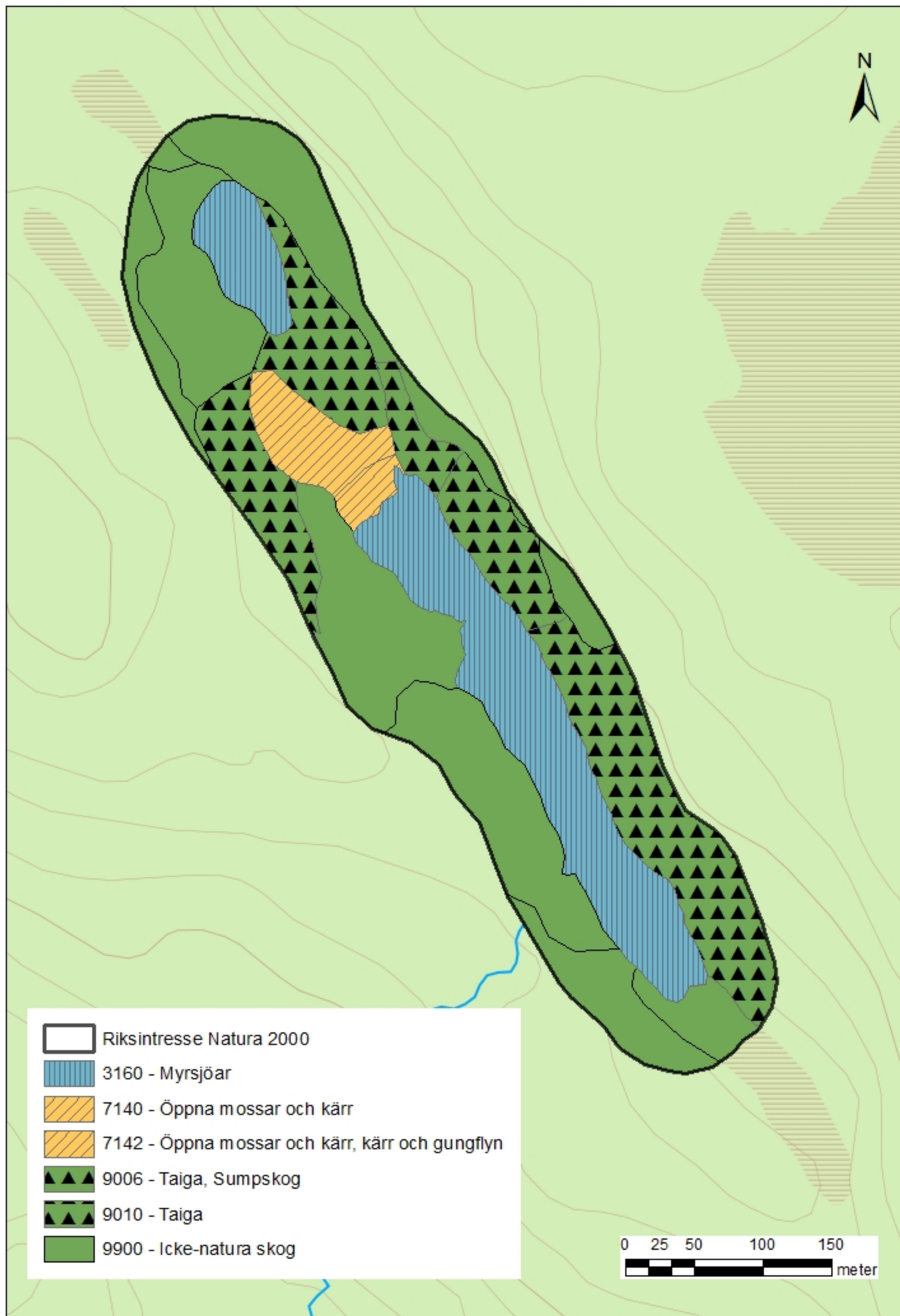

0 5 10 20 30 40
km

Bilaga 2. Karta med Natura 2000-områdets avgränsning

Bilaga 3. Naturtypskarta för Natura 2000 - området Tippatjärnarna

Länsstyrelsen
Värmland

Länsstyrelsen Värmland, 651 86 Karlstad, 010-224 70 00
www.lansstyrelsen.se/varmland